په پیغمبرانو ایمان

معنی،
دلایل
او غوښتنې يې

حکمتيار

پر پیغمبرانو ایمان

معنی،

دلائل

او غوښتني ئې

حکمتیار

فهرست

بسم الله الرحمن الرحيم

د ناشر مقدمه

د الله تعالی د پېرزوینو ممنون یو چې موږ ته ئې د یوه بل ښکلي او په زړه پوري کتاب د خپرولو توفیق راکړ، دا کتاب د هغو درسونو د لړۍ یوه برخه ده چې ورور حکمتیار د اردوی سپاهیان رضاکار اسلام په تربیتي غونډو کي رضاکارانو ته درلودل او په ۱۳۶۹ هـ ش کال کي د کتاب په بڼه کي ترتیب او چاپ شوی، بیا د ځینو عربو ورونو په غوښتنه، په عربي ترجمه او په کافي شمېر کي خپور شوی، دا کتاب په پیغمبرانو د ایمان معنی، غوښتني او هغه دلایل وړاندي کوي چې انسان ولي پیغمبرانو ته اړ دئ، د دې درسونو دا لړۍ د لاندي پنځو کتابونو په بڼه کي خپره شوې:

۱. په الله تعالی ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.

۲. په آخرت ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.

۳. په پیغمبرانو ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.

۴. په کتابونو ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.

۵. په ملائکو او قضا او قدر ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.

د دغو اساسي مسایلو اهمیت ته په پام سره مو دا غوره وګڼله چې یو ځل بیا ئې خپل خدای پال او په دین مین ولس ته وړاندي کړو، هغو

باایمانو ځوانانو ته چي د غربي استعمار د فکري یرغل په ضد ئې د مبارزې سنګر تود ساتلی او غواړي د ایمان په حقیقت پوه شي، نورو ته ئې وښيي، خپل فردي او اجتماعي ژوند د ایمان په رڼا کي او د خپل رب د لارښوونو مطابق تنظیم کړي، او په آزاد او خپلواک افغانستان کي د اسلام پرتمین بیرغ رپانده وګوري، د دې کتابونو د ژوري او دقیقي مطالعې بلنه ورکوو، دعاء کوو چي الله تعالی موږ په دنیا او آخرت کي د هغو توریالیو مبارزینو په صف کي محسوب کړي چي له الله تعالی پرته بل چا ته سر نه ټیټوي، له بل چا طمعه او وېره نه لري، د خپل رب رضا لټوي او دې سپېڅلي هدف ته د رسېدو په لار کي هري قربانۍ ته چمتو دي.

اللهم اهدنا الصراط المستقیم

بسم الله الرحمن الرحيم

پر پیغمبرانو ایمان

دا موضوع به تر دې درېو عنوانونو لاندې څېړو:

- پر پیغمبرانو د ایمان معنی.
- د پیغمبر بعثت او لېږنې ته د انسان ضرورت.
- او په پیغمبرانو د ایمان غوښتنې.

په پیغمبرانو د ایمان معنی

پ پیغمبرانو باندې د ایمان معنی دا ده چې الله جل شأنه د زمانې په بېلابېلو پړاوونو کې د انسانانو د لارښوونې او هدایت لپاره، د دوی له منځ نه ترټولو غوره او صالح شخصیتونه غوره کړي، هغوی ته ئې وحې کړې او له خپل پېغام سره ئې خلکو ته لېږلي، چې هغوی د الله تعالی لورې ته دعوت او هدایت کړي، هغوی ته خپل ځان، جهان او خپل رب وروپېژني او د غوره او سوکاله ژوندون لارې او طریقې وروښيي.

الله جل شأنه پیغمبران د خلکو له منځه انتخاب کړي او دوی تر ټولو غوره او صالح انسانان او د لوړ معنوي او اخلاقي شخصیت خاوندان دي. د خلکو له منځه د دوی د انتخاب معنی دا ده چې پیغمبران د آدم علیه

السلام له اولادې څخه دي، په دې موضوع د دې لپاره ترکيز کوم چي متأسفانه ځينو د جهالت او ناپوهۍ په وجه او ځينو په محبت او درناوي کي د غلو او افراط په وجه دا هڅه کړې چي ثابته کړي پيغمبران د نورو انسانانو په څېر نه دي، ځينو خپل پيغمبران هغه مقام ته رسولي او داسي څه ئې هغوی ته منسوب کړي چي يوازي له الله تعالی سره ښايي، نسيحيانو د عيسی عليه السلام په اړه وويل چي هغه له نوره پيدا شوی، هغه د خدای زوی دئ، له خدايه رابېل شوی، خدای د مسيح په بڼه کي زمکي ته راغلی، يهودانو د عزير عليه السلام په هکله وويل چي هغه د خدای زوی دئ، په مسلمانانو کي هم داسي جاهل کسان راپيدا شول چي د پيغمبر عليه السلام په اړه ئې د مسيحيانو او يهودانو په څېر له غلو او مبالغې ډکي خبري وکړې، چا وويل هغه له نوره پيدا شوی، چا وويل هغه په غيب پوهېدو، دا په داسي حال کي چي قرآن په صريح او څرګندو الفاظو او په مکرره توګه وايي چي پيغمبران عليهم السلام د آدم عليه السلام د اولاد له منځه د انسانانو د لارښووني او هدايت لپاره غوره شوي، توپير ئې له نورو انسانانو څخه يوازي په دې کي دئ چي د الله تعالی له لوري وحي ورته شوې. قرآن موږ ته وايي چي انسان له خاوري پيدا شوی، خو د همدغه له خاوري پيدا شوي انسان په وړاندي هغه ملائکي په سجدې کولو مکلفي شوې چي له نوره پيدا شوې، دا د کوم شي کمال نه دئ چي له نوره پيدا شوی وي، او پر هغه څه تفوق او امتياز ولري چي الله تعالی له بل څه پيدا کړی، د خاوري او د نور هم بنسټ يو دئ او هم ئې خالق يو، د هر

مخلوق امتیاز او پر بل تفوق او لوړوالی په هغه کار کي دئ چي ترسره کوي ئې نه په ذات او د پیدایښت په ماده کي، قرآن دې مطلب ته په څرګنده توګه اشاره کوي چي که د زمکي په سر ملائکي په ډاډ او اطمئنان سره اوسېدلی او دوی ته پیغمبران لېږل کېدی نو د دوی له ډلي څخه به وو، فرشتو ته به فرشتې د پیغمبرانو په توګه لېږل کېدې، خو د زمکي په سر انسانان اوسېږي، نو ځکه الله تعالی دوی ته د دوی له منځه یو انسان د پیغمبر په توګه لېږي، او قرآن وایي: که الله تعالی غوښتی چي کومه فرشته انسانانو ته د خپل استازي او پیغمبر په توګه ولېږي نو هغه به ئې د یوه انسان په بڼې کي لېږله، دا ځکه چي انسان یوازي د انسان په ژبه پوهېدی شي او یوازي انسان د ده لپاره بېلګه او قدوه کېدی شي.

د قرآن له ویناوو معلومېږي چې له ټولو پیغمبرانو علیهم السلام سره همدا معامله شوې، چا چې تر ټولو زیات د دوی مخالفت ته ملا تړلې، هغه دین پلورونکي ټګمار مذهبي مشران وو چي تر ټولو مخکي ئې باید په هغوی ایمان راوړی وی، خو دوی له دین نه دکان جوړ کړی وو او له مذهب نه دام!! پیغمبرانو حقیقي دین ته بللي، له الله تعالی وېري ته، حق او عدالت ته، له حرامو ځان ساتلو ته، صداقت او رښتیا ته او دا هغه څه وو چي دوی ئې منلو ته تیار نه وو، دوی د هر نوي پیغمبر مقابله په دې سره کوله چي خلکو ته به ئې ویل: په ده کي هغه ځانګړتیاوي نشته چي په مخکنیو پیغمبرانو کي وې، عوامو له دوی نه د مخکنیو پیغمبرانو په اړه هغه څه اورېدلي وو او هغه څه ئې هغوی ته منسوب کړي او په هغو الفاظو

ئې ستايلي وو چې يوازي له الله تعالى سره ښايي، دوى پيغمبران د خدايۍ او الوهيت مقام ته رسولي، عوام د دوى د غلطو تبليغاتو تر اغېز لاندي له پيغمبرانو نه د هغه څه انتظار كاوو چې په وس كي ئې نه وو، قرآن دا حالت څومره ښكلى او دقيق انځوروي، هلته چي فرمايي:

ﺒ& Ç̀ÍÈ %æqç̂ƒ Ç̂Ú ö©{$ `ÏB $Z9 •ã ö̂ ? 4Ó®m 7 9 šÆ Ïßsºè 9 ({q8$%r

$g=»=Å •»gR{$ •ÉË ÿçù 5=Zã̀r @Ššį Ü `ÏB px_ š• 9 bqã3?

’ÎÛ ﺒ& $ÿ ¡ Ï $Zǒøã Mð ã– $J. ä$J¡ 9$ Ý Éó ê ﺒ& Ç̀ÍÈ #ž•É ö̂ ?

ﺒ& $ãz ã `ÏB Mǒ 7 9 bqã3ƒ ﺒ& Ç̀ÍÈ ¸x ‹Î% þ 6 Í»=J$ r « $Î

$Yf Ï $Zǒøã AÍ\ê 4Ó®m 7 ǑÏ ä šÆ Ïßsºè`9r ä$J¡ 9$ ’Î 4'ö?

ì ZB $Br Ç̀ÍÈ ŽwqÍ'§ #Ž³ 0 ŵj a MZä @d ’ĥ b$ s ŒŠ @è ¼çã•ø)R

#Ž³ 0 ª! $] è/& (þq9$% b& Wj # ‰ 9$ aè ä! ` 6Î (þq ä ¸sãb& ¨ $Z9$

Ç̀ÍÈ ŽwqÍ'§

الاسراء: ۹۰-۹۴

او وئې ويل: تر هغه به هيڅكله درباندي باور ونه كړو چي له زمكي يوه چينه راته جاري نه كړې، يا د كجورو او انګورو داسي باغ دي وي چي هري خوا ته ويالې په كي وبهوې او يا لكه څنګه چي ګمان كوې د آسمان يوه

ټوټه پر موږ راپرې باسې، یا خدای او فرښتې مخامخ راولې، یا د سرو سپینو زرو کور ولر ې، یا آسمان ته لوړ ولاړ شې او پورته تګ دي هم تر هغه نه منو چې داسې کتاب درسره راوړې چې موږ ئې ولولو، ورته ووایه: پاکي زما رب لره ده ، آیا زه له یوه داسې انسان نه پرته بل څه یم چې د پیغمبر په توګه لیږل شوی؟ او خلکو ته د هدایت له راتلو وروسته یوازي دې خبرې دوی له ایمان راوړو منع کړل چې ویل ئې: آیا خدای یو انسان د پیغمبر په توګه رالیږلی؟!!

ګورئ چې (خلک) دغې خبري له ایمان راوړلو منع کړي چې پیغمبر ئې د نورو انسانانو په څېر یو انسان موندلی، داسې چې حیرتناک او خارق العاده کارونه نشي کولی، د ده په خوا کې نه څوک خدای په څرګنده ګوري او نه د فرشتو لښکري، آسمان ته نشي ختلی، له زمکې چینې نشي راخوټولی، سره او سپین زر ئې په لاس کې نشته، د باغونو او بنګلو خاوند نه دئ!!

د یهودانو مذهبي مشرانو د خپلو پیغمبرانو په اړه خلکو ته همدا ویلي وو چې دوی دغه ټول کارونه کولی شو، نو ځکه ئې د عیسی علیه السلام په څېر په هغه پیغمبر هم ایمان رانه ووړ چې معجزې ئې تر ټولو پیغمبرانو زیاتې وې!!

پیغمبر یوازي د الله تعالی د پیغام حامل نه دئ، دنده ئې په دې کې نه راخلاصه کېږي چې الهي پیغام په امانت او صداقت سره او په بشپړه توګه خلکو ته ورسوي، بلکي هغه د انسانانو لپاره قدوه، اسوه او بېلګه دئ، هغه

دا الهي پيغام هم په خپلي ژبي سره خلكو ته بيانوي او هم ئې په خپل عملي ژوند كي دوى ته انځوروي، موږ د پيغمبر په شخصيت او عملي ژوند كي هغه څه گورو چي الله تعالى ئې د هر انسان په ژوند كي ليدل غواړي، كه څوك غواړي په دې پوه شي چي خپل رب ئې څه ترې غوښتي، د ده لپاره ښځگه ژوند، ښځگه وينا، كومه عقيده، كوم عمل او ښځگه اخلاق غوره گڼي، نو ځواب ئې دا دئ چي د پيغمبر په څېر ژوند، وينا، عقيده، عمل او اخلاق. پيغمبر په حقيقت كي د الهي پيغام عملي تجسم دئ، الله تعالى چي انسانانو ته د كامل او غوره انسان د جوړېدو لپاره كومي لارښووني رالېږلي هغه د پيغمبر په شخصيت كي څرگندي شوې، كامل انسان هغه دئ چي د پيغمبر په څېر وي، الله تعالى هغه بنده او د ده قول او عمل خوښوي چي قول او عمل ئې د پيغمبر په څېر وي، پيغمبر د انساني ټولني د معنوي او اخلاقي كمال او ارتقاء لپاره د پاى او انتهاء هغه نقطه ده چي تر ټولو د لوړ شخصيت خاوندان، باهمته او اولوالعزمه انسانان وررسېدى شي او هيڅ انسان ترې لوړ نشي تېرېدى، كه وغواړو دا مطلب د يوه گراف په ذريعه تشريح كړو؛ نو د گراف په بې انتهاء پاى كي الله جل شانه دئ، مسلمان په دې گمارل شوى چي په همدې لوري به درومي، الله تعالى ته به د نږدې كېدو هڅه كوي، په الهي اخلاقو به ځان سنگاروي، په دې لارښووني به عمل كوي چي (تخلقوا بخلق الله: په الهي اخلاقو ځان سمبال كړئ، الهي اخلاق ځان ته غوره كړئ)، الهي اخلاق په حقيقت كي د بې انتهاء معنوي كمال او ارتقاء هغه لوړه څوكه ده چي هغې ته رسېدل د انسان له وسه

وتلې ده، هغي څوکي ته نږدې کېدا ممکنه ده خو رسېدا محال. پیغمبران علیهم السلام دې لوړې څوکي ته د رسېدلو په لار کي هغه ځای ته رسېږي چي د انسان لپاره وروستی او آخري معراج دئ، په یوه بې انتهاء او پای نه منونکي مسیر کي وروستی تم ځای او د توقف آخري پړاو، هیڅ انسان ته تر دې نقطې آخوا تېرېدا ممکنه نه ده. د پیغمبرانو علیهم السلام شخصیت د انساني لوړو اخلاقو، د ده اوچتو معنوي ځانګړتیاوو او د غوره صفاتو او خصوصیاتو لپاره وروستی معراج او د ګراف آخري لوړه څوکه ده. هغوی په هر څه کي د نورو لپاره بېلګه، اسوه او قدوه دي، الله جل شأنه له ګناه، خطأ او اشتباهاتو خوندي او مصئون ساتلي، له فکري، اخلاقي او عملي پلوه له ګناه او خطأ معصوم دي، د ګناه عصمت په دې معنی چي که کله د انساني طبیعت په مقتضاء له دوی نه کومه وړه اشتباه هم وشي، الله جل شأنه یي ډېر ژر متوجه کوي، د اشتباه مخنیوی او جبران کوي او تکرار ته ئې نه پرېږدي. په دې معنی هغوی معصوم دي او الله جل شانه له ګناه مصئون ساتلي، الله تعالی د خپل رسالت او پیغام لپاره داسي شخصیتونه غوره کوي چي دا دنده په بشپړ امانت او صداقت سره خلکو ته ورسوي، د یوه پیغمبر په ځای بل پیغمبر هغه مهال لېږلی چي د مخکني پیغمبر د دعوت ټولي نښي، اغېز او اثر زایل او له منځه تللی، هر پیغمبر چي راغلی، خلک په دې مکلف شوي چي په همدې نوي پیغمبر به ایمان راوړي، مخکنی پیغمبر او امت ئې هم په دې مکلف شوي چي په هغه ایمان راوړي او ملګرتیا ئې وکړي، لکه چي قرآن فرمایي:

آل عمران: ٨١

او کله چې الله مو د پېغمبرانو ژمنه واخيسته چې دا دئ تاسو ته مې کتاب او حکمت درکړ، نو که بيا تاسو ته داسې کوم پېغمبر راغی چې تاسو ته د درکړی شوي کتاب تصديقوونکی وي نو حتماً به ايمان پرې راوړئ او مرسته به ئې کوئ، وئې فرمايل: آيا په دې اقرار کوئ او پر دې باندې زما دا پېټی (پر اوږو) اخلئ؟ وئې ويل: اقرار کوو، وئې فرمايل: نو شاهد اوسئ چې زه هم له شاهدانو څخه يم.

يعنې له پېغمبرانو نه الله تعالی دا ژمنه اخيستې ده چې يو به د بل ملاتړ او مرسته کوي، په دې ژمنې کې د دوی امتيان هم شامل دي، دوی به هم د خپلو پېغمبرانو پر پله ګام ږدي او د هر مؤمن او د کتاب تصديقوونکي ملګرتيا او ملاتړ به کوي. څوک چې دا کار ونکړي په حقيقت کې ئې له الله سره کړې ژمنه ماته کړې او د پېغمبرانو له لارې منحرف شوی، دا ځکه چې له انبياوو نه دا عهد او پيمان اخيستل شوی چې که له دوی وروسته داسې بل پيغمبر راځي چې د دوی د دعوت مصدق وي، نو هرومرو به پر هغه ايمان راوړي او د هغه تأييد او ملګرتيا به کوي او د

دوی امتونه او پلویان هم مکلف شوي چي په همغه نوي دعوت او نوي پیغمبر به ایمان راوړي.

پر هر پیغمبر له حالاتو سره سم او د شرائطو له غوښتنو سره سم کتاب، صحیفه او احکام نازل شوي، چا ته کتاب ورکړی شوی، چاته صحیفې او څوک په دې مکلف شوی چي د خپل دور او یا له ده نه مخکي پیغمبر دعوت وچلوي، هغه تجدید کړي او د هغه طرف ته بلنه ورکړي.

د پیغمبرانو شمېر ډېر دئ، د آدم علیه السلام له پیدایښته سره سم د دوی د لېږلو سلسله پیل شوې او دا لړۍ پر محمد علیه السلام پای ته رسېدلې، له ده وروسته بل پیغمبر نه مبعوث کېږي، تر قیامته پوري ټول خلک پدې مکلف دي چي د محمد صلی الله علیه وسلم په رسالت ایمان راوړي او هغه دین ومني چي ده راوړی، دا ځکه چي الله تعالی دی په داسي وخت کي په پیغمبری مبعوث کړ چي پیغام او رسالت ئې تر قیامته له هر راز تحریف خوندي پاته کېدی شي، د ده په لاس د لېږل شوي قرآن د خوندي او محفوظ پاته کېدو انتظام شوی، دا دئ ګورئ چي د قرآن له راتلو څوارلس پېړۍ تېري شوې خو په یوه حرف او حتی زور او زېر کي ئې تغییر رانه غی، دا کار تر دې د مخه ممکن نه وو، د نورو پیغمبرانو علیهم السلام په لاس لېږل شوي کتابونه له منځه ولاړل، له هر یوه نه یوه وړه برخه حتی د څو جملو په اندازه هم نه ده پاتې شوې، د همدې لپاره تر محمد علیه السلام وروسته د بل پیغمبر د لېږلو ضرورت منتفي شوی، د قرآن په شته والي کي نه د بل کتاب د لېږلو ضرورت شته او نه د

بل پیغمبر.

د پیغمبرانو علیهم السلام یو خصوصیت دا دئ چي هر یو ئې د مخکني پیغمبر او د هغه د دعوت تصدیق کوي او د راتلونکي پیغمبر زېری او بشارت ورکوي، دا د تېر قیادت تأیید او د راتلونکي مشرتابه زېری ورکول، هغه څه دي چي له نورو زعامتونو نه د دوی توپیر په ګوته کوي، هغه څه چي د نړۍ د سیاسي زعامتونو له کړنلاري سره ژور توپیر لري، د نورو سیاسي زعامتونو خصوصیت دا وي چي تر ځان مخکي قیادتونه محکوموي، د دوی په ضد تبلیغات کوي، د ناخوالو عامل ئې ګڼي، د روان بد حالت او ستونزو مسئولیت د دوی په غاړه اچوي، خلکو ته وایي: موږ ته یو ویجاړ نظام، ناکامه اداره، اقتصادي ستونزي، امنیتي مشکلات او اجتماعي کړاوونه په میراث پاته دي، غواړي په دې کار سره له یوې خوا له مخکني قیادت نه د خلکو پام ځان ته راواړوي او له بله پلوه خپله ناکامي توجیه کړي، د دوی بل بد خصلت دا دئ چي په خپلي خوا کي د نوی قیادت راولاړېدو او وده نه خوښوي، هر هغه څوک ټکوي چي د دوی اقتدار او زعامت ګواښي، او د دې امکان او استعداد په کي ګوري چي د دوی ځای به ونیسي او په راتلونکي کي به د ولس قیادت ترلاسه کړي، نه پرېږدي د دوی په څنګ کي بل شخصیت وده وکړي، لکه په غرب کي چي همدې ذهنیت د داسي مشهور متل حیثیت غوره کړی چي وایي: لوی قیادتونه ستري وني ته ورته وي چي ترې لاندي بل بوټی شین کېدی نشي، په دې متل کي د غربي سیاسي او اجتماعي قیادتونه او د دوی دا خصلت په ډېره

دقيقه توګه انځور شوی، هلته لوی لوی شخصيتونه داسي وي لکه ګڼي او ستري ونې چي تر سيوري لاندي ئې بل بوټی او ونه نشي شنه کېدی، همدا د هغوی خصوصيت دئ، که خروشف راځي بايد سټالين محکوم کړي او حتی مجسمه ئې بايد محاکمه کړي، که ګورباچوف راځي بايد بريژنيف او تر ځان مخکي ټول نور زعامتونه په دې متهم کړي چي شوروي اتحاد ئې په يوې ناکامي جګړي کي ښکېل کړ او دا ټولي ستونزي او کړاوونه ئې ده ته په ميراث پرېښودل، بايد ماوتسه تونګ د هغه چا په لاس محاکمه شي چي د ده د اقتدار په وخت کي ئې د لاړښود په سترګه ورته کتل او د ده افکارو ته د خپل اخلاص څرګندولو لپاره به ئې د ده کتابونه په جيب کي ګرځول، همداسي چي هر چا اقتدار له لاسه ورکړی، که څه هم د اقتدار په شپو ورځو کي خلکو د لمانځني ترپولي د دوی توصيف او ستاينه کړې، د مريي په شان ئې د دوی اطاعت کړی، خو چي د اقتدار له کرسۍ کوز شوی نو خپلو نږدې ملګرو او پلويانو په کلکه محکوم کړی، بيا ئې مجسمې هم محاکمه شوې او رانسکوري شوې، هو! دا د يوې غيرديني ټولني د زعامت او مشرتابه ځانګړتيا ده چي د اقتدار په وخت کي هيچا ته د دې موقع او مجال نه ورکوي چي وده وکړي او بل شخصيت د دوی تر څنګ تبارز وکړي، حال دا چي د پيغمبرانو په اړه قرآن فرمايي: هغوی د تېرو پيغمبرانو د دعوت تصديق کوي او د راتلونکو پيغمبرانو د راتلو زېری ورکوي، ځان او خپل پلويان په دې مکلف ګڼي چي په ر اتلونکي پيغمبر به ايمان راوړي او د هغوی ملګرتيا او تأييد به کوي، لکه چي قرآن فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ÇÏÈ الصف: ۶

او هغه وخت راپه یاد کړئ چې عیسی د مریمې زوی بني اسرائیلو ته وویل: یقیناً چې زه د الله له لوري تاسو ته استازی او پیغمبر یم، د تورات تصدیقوونکی او د هغه نبي (د راتلو) زیری ورکوونکی چې له ما وروسته به راځي، نوم ئې احمد دئ، خو کله چې له څرګندو نښو سره ورته راغی وئې ویل: دا خو څرګند سحر دئ.

ګورئ چې عیسی علیه السلام مخکنی پیغمبر، د هغه دعوت او د ده په لاس راغلی کتاب تصدیقوي او د راتلونکي پیغمبر په اړه خلکو ته زیری ورکوي، ذهناً ئې د ده ملګرتیا ته تیاروي او راتلو ته ئې لار آواروي.

قرآن عظیم الشأن موږ ته لارښوونه کوي چې پیغمبران علیهم السلام د دې لپاره رالیږل شوي چې انسان د فلاح او سعادت لاري په موندلو کي د دوی لارښوونو ته اړ او محتاج دی، دا ځکه چې تاسو د دې عالم هر څه داسي ګورئ چې په فطري او طبیعي توګه وحي ورته شوې، د ژوند تګلاره ورښودل شوې، د کوم مقصد لپاره چې پیدا شوی او کوم کار چې ورسپارل شوی، د سر ته رسولو فهم، شعور او اراده ئې ورکړی شوې،

پوهېږي چي څه وکړي او څه ونه کړي، څه وخوري او څه ونه خوري، خو انسان چي د کوم ستر مقصد لپاره پيدا شوی، د هغه د سرته رسولو لپاره پر فطري لارښووني برسېره مزيد هدايت او لارښووني ته ضرورت لري، که تاسو انسان له حيواناتو سره مقايسه کړئ نو انسان به تر هر څه زيات لارښووني، پالني او ساتني ته اړ او محتاج ومومئ، اکثر حيوانات به داسي وګورئ چي له پيدايښت سره سم، او دنيا ته له راتلو لنډه موده وروسته له مور او پلار نه مستغني او بې نيازه شي، لنډه موده وروسته خوراک کولی شي، که په وچه کي پيدا شي نو په خپلو پښو تلی شي، که په بحر کي پيدا شي نو لامبو وهلی شي، د مور او پلار له وينا پرته همغه څه خوري چي ګټه وررسوي او د هغه څه له خوراکه ډډه کوي چي تاوان ورته لري، خو د انسان ماشوم تر اوږدې مودې شديداً د مور او پلار پالني ته اړ او محتاج وي، د اور او د اوبو فرق نشي کولی.

څومره چي انسان د پلار او مور لارښووني، پالني او روزني ته اړ دئ همدومره د پيغمبرانو لارښووني ته اړ دئ، هغه د پيغمبر له لارښووني پرته نه خپل ځان پېژندلی شي، نه دا پراخ عالم او کائنات، او نه د الله تعالی په لوري خپله لار، نه په دقيقه توګه د حق او د باطل ترمنځ تفکيک کولی شي، نه د عدل او ظلم ترمنځ توپير، او نه مفيد او مضر او حلال او حرام سره بېلولی شي، دا سمه ده چي انسان ته عقل او شعور ورکړی شوی چي د دې په مرسته کولی شي څه ناڅه ښه او بد سره بېل کړي، او له دې اړخه ترنورو ژوو مخکي دئ، خو يوازي د عقل او شعور په مرسته،

ځان او ټول عالم پېژندل او بيا د يوه جامع او کلي معرفت په رڼا کي خپله تګلاره ټاکل ورته ممکن نه دي، انسان د عقل او شعور په څنګ کي دې ته ضرورت لري چي د لارښووني او هدايت لپاره ئې پيغمبران ولېږل شي، د همدې لپاره الله تعالی د زمانې په هر پړاو کي د خلکو د لارښووني او هدايت لپاره پيغمبران لېږلي.

قرآن عظيم الشأن په دې ارتباط فرمايي:

$YÏ»f#ä NÍkŽæ (qè=÷Gtƒ NÍ6ZÏiB wqߙ‘ NÍ6‹Ïù $uZù=y™ö‘r& !$yJx.

N9 $B Nä3ßJÏk=yèãƒur pJò6Ïtø:$#ur |=»tGÅ3ø9$# ãNà6ßJÏk=yèãƒur öNà6‹Ïj.t“ãƒur

ÇÊÎÊÈ bqßJn=÷ès? (qçRqä3s?

البقره: ۱۵۱

همداسي لکه چي په تاسو کي مو ستاسو له منځه داسي پيغمبر درولېږو چي زما آيتونه درباندي لولي، ستاسو روزنه کوي، علم او حکمت درښيي او هغه څه درښيي چي نه پرې پوهېدئ.

يعني پيغمبران د دې لپاره لېږل شوي چي د الله جل شأنه آيتونه خلکو ته واوروي، له شرک، فساد او بدکارۍ ئې وژغوري، د دوی ټولنه له مفاسدو او مظالمو تزکيه او پاکه کړي، د هغوی عقايد تزکيه کړي، هغوی ته کتاب وروښيي، د دې کتاب د پلي کولو او تطبيق طريقه ورزده کړي، دلته له کتاب نه مراد هغه احکام دي چي الله جل شانه په خپل کتاب کي نازل کړي او له حکمت نه مراد د دې احکامو د تطبيق لاري، چاري او

طريقې دي. يعني پيغمبران عليهم السلام هم خلکو ته الهي احکام او د دين او دنيا اړوند ضوابط او قواعد ښيي، هم د دوی د ژوند اهداف او مقاصد ورښيي او هم دغو اهدافو ته د رسېدلو طريقې ورښيي، هم خلکو ته کتاب ښيي او هم د دې کتاب د تطبيق او عملي کولو چارې ورښيي او ټول هغه څه ورښيي چې په خپله پرې پوهېدی نشول.

گورئ چې په دې مبارک آيت کې موږ ته لارښوونه شوې چې پيغمبران عليهم السلام موږ ته هغه څه هم رانښيي چې پرې پوهيدی نشو، [illegible] : او هغه څه درزده کړي چې نه برې پوهېدئ، تاسو په هغه د پوهېدو توان نه درلود، درته ممکنه نه وه چې پرې وپوهېږئ.

[illegible]

[illegible]

[illegible] آل عمران : ۱۶۴

يقيناً چې الله پر مؤمنانو احسان وکړ چې په دوی کې ئې د دوی له منځه داسې پيغمبر مبعوث کړ چې د ده آيتونه پرې لولي، د دوی روزنه کوي او کتاب او حکمت ورښيي، په داسې حال کې چې تر دې د مخه په څرگندې تېروتنې کې وو.

په دې مبارک آيت کې چې د احد د جگړې په ارتباط نازل شوی

مسلمانانو ته ویل شوي: پیغمبر خو هغه څوک دئ چي تاسو د ده په لاس له ضلالت او بې لاريتوبه وژغورل شوئ، د ده بعثت خو پر تاسو د الله تعالى يوه ستره پېرزوينه وه، ده درته حلال او حرام وښودل، ستاسو روزنه ئې وکړه، کتاب او حکمت ئې دروښود، په غنائمو کي غلول خو د ده لخوا خيانت وګڼل شو، تر دې د مخه خو غنيمت يا د زورورو قومندانانو حق ګڼل کېدو او يا د هغه چا چي په لاس کي ئې پرېوتی وو، کمزوري تل ترې محروم وو، ده درته وويل چي غنايم به د جنګ په پای کي راغونډېږي او په ټولو مجاهدينو به مساويانه وېشل کېږي، ولي مو د پيغمبر عليه السلام په اړه بې ځايه تشويشونه کول؟!

په دې اړه د ابراهيم او اسمعيل عليهما السلام په دعا کي کي داسي راغلي:

[illegible]

[illegible]

البقره: ۱۲۹

اې زموږ ربه! په دوی کي په خپله له دوی نه داسي پيغمبر مبعوث کړه چي ستا آيتونه پرې لولي، کتاب او حکمت ورښيي او روزنه ئې کوي، بې شکه چي همدا ته باحکمته عزتمن يې.

قرآن د ابراهيم عليه السلام په قصې کي زموږ په وړاندي د پيغمبرانو عليهم السلام د شخصيت او مأموريت په اړه يو ډېر دقيق او

جامع تصویر ږدي، هلته چي وايي: الله تعالی اراده کړې وه چي په مکه کي د توحید بنسټ کېښودی شي او دلته کعبه او د موحدینو د راغونډېدو مرکز جوړ شي، غوښتل ئې دا مرکز د یوه ستر موحد او بت ماتوونکي په مبارک لاس بناء شي، ابراهیم او د ده سرتېری زوی اسمعیل علیهما السلام ئې د دې ستر کار لپاره غوره کړل، هغه په عراق کي د یوه بت لمانځونکي او بت جوړوونکي په کور کي پیدا شو، د نمرود تر سلطې لاندي یوې شرک وهلې جاهلي ټولني کي، هلته چي خلک هم د ژوندي نمرود په وړاندي سر ټيټوي او هم له مرگ نه وروسته د ده مجسمې ته!! خو ابراهیم علیه السلام ته نه د مړه بت لمانځل د منلو وو او نه د ظالم نمرود واکمني، پلار او قوم ته ئې ویل: دا ستاسو د لاس او ذهن مولود جعلي خدایان نه منم، نه دا بتان، نه دا لمر، سپوږمۍ او ستوري او نه هیڅ فنا کېدونکی په خدایئ منم، الله همغه دئ چي هر څه ئې پیدا کړي. خو کله چي ئې ولیدل دا خلک یوازي د ده په بلني او استدلال له شرک نه لاس نه اخلي، پرېکړه ئې وکړه چي دا بتان رانسکور کړي، پوهېدو چي هم د نمرود ظالمانه واکمني د دغو بتانو په بنسټ ولاړه ده او هم د ولس د مظلومیت او په خوارۍ، ذلت او جهل کي د ژوند کولو عامل ئې همدا بتان او د هغوی لمانځنه. نه ئې د ولس د انتقام پروا وکړه او نه د نمرود له غضب نه وېره، یوازي وو، له یوه تبر نه پرته ئې بل څه نه شو برابرولی، خو دغو اندېښنو د ده اراده او عزم نه شو بدلولی، تبر په لاس د بتانو خوني ته ورننوت، ټول ئې یو په بل پسي رانسکور کړل او تبر ئې د ستر بت په غاړه کي

ځوړند کړ او له خوني په ډاډه زړه ووت. خلک له مېلې راوګرځېدل، هلته ئې نمرود لمانځلی وو، کور ته تر تلو مخکې باید د نمرود بتان هم ولمانځي، خو دلته ئې ناڅاپه ټول بتان مات، نسکور او نړېدلي ومونډل او ستر بت مزید سپک شوی، تبر ئې په غاړه کې، د نورو د ماتولو اتهام ورته متوجه، خو نه اتهام ردولی شي او نه اصلي ماتوونکی ښودلی شي، دا همغه خدایان وو چې خلکو له دوی نه د خپلو حاجتونو ترسره کېدو او د ستونزو د حل طمع کوله او دا ورته تلقین شوې وه چې د ستونزو د حل مرجع دغه ده، ستاسو د مشکلاتو عامل نظام او واکمنان ئې او د دوی تصرفات نه دي، مشکلات مو له دې راولاړ شوي چې دا خدایان درنه ناراضه دي. او دا هغه څه دي چې هر نمرودي نظام تر هر څه مخکې او زیات ورته ضرورت لري.

له ابراهیم نه پرته بل څوک په دې کار نه شو تورن کېدی، هغه ئې راحاضر کړ، پوښتنه ئې وکړه: دا کار تا کړی؟ ابراهیم علیه السلام د داسي غونډې، همدې حالت او د بت لمانځونکو داسي یوې پوښتني ته منتظر وو، وئې ویل: تبر خو د ستر بت په غاړه کې دئ، له هغه پوښتنه وکړئ که خبري کولی شي!! ځواب ئې ورکړ: ابراهیمه! ته خو پوهېږې چې دوی خبري نه شي کولی! هغه همدا ځواب غوښتو، وئې ویل: نو دا تاسو څنګه د هغه څه عبادت کوئ چې نه خبري کولی شي، نه له ځانه ضرر دفع کولی شي، نه بل ته ګټه رسولی شي، افسوس پر تاسو او ستاسو پردغو معبودانو!! د قوم او د دوی د سالار نمرود پرېکړه معلومه وه، زندان، په اور سوزول، داسي سزا چې د نورو لپاره عبرت شي. خو ابراهیم

عليه السلام د نمرود له لوري د ده د مرګ او سوزولو د پرېکړې د اورېدو په خوب کې وویل: د مرګ ژوند پرېکړه هغه ذات کوي چې دا لمر له مشرقه راپورته کوي او په مغرب کې ئې پرېږ باسي، اور ته د لوېدو په وخت کې ئې ویل: الله راته کافي دئ، هماغه تر ټولو غوره وکیل او نصیر. الله تعالی دا ابراهیم د کعبې د جوړولو لپاره له سوزېدو وژغورو، له عراق نه ئې شام ته او بیا له هغه ځایه مکې ته راووست، دلته ئې په بې اوبو او وحشتناک بیابان کې د هاجر او تې خور اسمعیل یوازې پرېښودو امر ورته وکړ، په دې ستر امتحان کې هم بریالی شو، کله چې اسمعیل ځوانۍ ته ورسېد، په خوب کې ئې داسې څه ولیدل چې د اسمعیل د قرباني کولو اشاره ئې ور ته کوله، د ده لپاره همدا اشاره کافي وه، زوی ته ئې دا خبره وکړه، هغه په خوب کې ورته وویل: پلاره! څه چې درته ویل شوي، هغه ترسره کړه، ما به صابر او مطیع ومومې، په دې لوی او خطرناک امتحان کې دواړه بریالي شول او اوس نو دوی د هغه ستر کار لپاره جوګه شوي چې د زمکې پر سر د الله مبارک کور، کعبه، د موحدینو قبله د دوی په لاس جوړه شي، دوی چې کله د دیوالونو په اوچتولو لګیا او ډېرې ئې یوه د بلې په سر اېښودې، دا وینا ئې په ژبه وه: اې زموږ ربه! له موږ نه ئې قبول کړه، بې شکه چې ته خو ښه پوه اورېدونکی یې. اې زموږ ربه! موږ دواړه درته منقاد او تابع وګرځوه او له اولادې مو تا ته یو منقاد امت او موږ ته زموږ دیني مناسک راوښیه او توبه مو قبوله کړه، یقیناً چې ته ډېر مهربان توبه قبلوونکی یې. په دوی کې په خپله له دوی نه داسې پېغمبر مبعوث

کړه چي ستا آیتونه پرې لولي، کتاب او حکمت ورښيي او روزنه ئې کوي، بې شکه چي همدا ته باحکمته عزتمن یې.

په هغي وېروونکې بیدیا کي د دوو مهاجرو او له خپل هیواد نه د شړل شوو په لاس چي کوم کور جوړ شو، دا دئ څلور زره کاله وروسته هم، هر کال تر شلو لکو نه زیات خلک د هغه طواف کوي، هملته د دوی پر پله ګام ږدي او همغه څه کوي چي دوی دواړو له خپل رب نه غوښتي وو.

قرآن د بني اسرائیلو او هري هغي مذهبي ډلي غلط تصورات رد کړي چي مذهب او مذهبي مقام موروثي ګڼي او ګمان کوي چي له پلار نه اولاد ته په میراث رسي او دا طمع لري چي پېغمبرانو او د الله دوستانو ته د انتساب په وجه د الله د پېرزوینو وړ، د امامت وارث او د جنت مستحق دي، دوی ته ویل شوي چي نه مذهب او عقیده داسي شی دئ چي په میراث وړل کېدی شي او نه مذهبي مقام داسي مقام دئ چي له پلاره اولاد ته په میراث رسېدی شي، د الله په دین کي له هر چا سره معامله د ده د عقیدې او عمل له مخي کېږي، له هر چا نه به د خپلو کړو وړو پوښتنه کېږي، پېغمبرانو ته ځان منسوبول او ځان د دوی د مقام او منزلت وارث ګڼل او له دې لاري د امتیازاتو ترلاسه کول، دا هغه کارونه دي چي د بني اسرائیلو ټګمارو مذهبي مشرانو کول. دوی ځان د الله د خاصي کورنۍ غړي، د پېغمبرانو ورثه او ځای ناستي ګڼل او ابراهیم علیه السلام ته ئې ځان منسوباوو، الله تعالی د دوی په ځواب کي فرمایي: ابراهیم مشرک نه وو،

خپل اولاد ته ئې دا غوښتي وو چي د خلکو د ارشاد او هدايت لپاره ئې امامت او قيادت په برخه شي، خو الله تعالى د ده د غوښتنې په ځواب کي ويلى وو: دا مقام د ظالمانو په برخه کېدى نشي، ابراهيم عليه السلام خو کعبه د دې لپاره جوړه کړه چي دا د امن کور وي، د امن وسيله وي، دلته خلک په ډاډ او اطمئنان سره د الله عبادت او ذکر وکولى شي، ده خو دا تمنا کړې وه چي د دې سيمي اوسېدونکي د الله شاکر بندګان وي، تل په دوى کي داسي پېغمبران مبعوث شي چي دوى ته دين وښيي او له ګناهونو نه ئې وژغوري، ده خو خپل اولاد ته د دې توصيه کړې وه چي د يوه الله عبادت به کوي، د ابراهيم او ستاسو د جد يعقوب عليهما السلام توصيه خو دا وه، تاسو څنګه له خپل شرک، فساد، ظلم، د دين او ديندارانو له دښمنۍ سره سره ځان هغوى ته منسوبوئ؟!!

دا مطلب د قرآن عظيم الشأن په ډېرو ځايونو کي توضيح شوى چي د پيغمبرانو د بعثت نه مخکي تاسو په داسي ناپوهۍ او جهالت کي وئ چي ترې وتلى نشوئ او د سعادت لار مو نشوى موندلى، حتى پيغمبر عليه السلام ته فرمايي:

ÇÈ 3 ‰gù w$Ê 8‰ ` rr

آيا ضال (لاروركى) ئې ونه موندې چي هدايت ئې کړې .

چي پيغمبر عليه السلام ته داسي خطاب کېږي، د دې معنى دا ده چي انسان من حيث الانسان وحي ته اړ او محتاج دئ، ځکه نو الله تعالى د انسان د هدايت او لارښووني لپاره وحي رالېږلې او پيغمبر ئې مبعوث

کړی.

قرآن عظیم الشأن فرمايي چي څوک پر پیغمبر ایمان نه لري، هغه ئې ځان ته لارښود نه دئ ټاکلی او هغه رڼا ئې نه ده په برخه شوې چي الله تعالی د پیغمبر په لاس رالیږلې، مثال ئې هغه چا ته ورته دئ چي د ژور سیند د اوبو په تل کي وي، د بحر څپې ئې پر سر، یوه د بلي د پاسه، او تر څپو بر پر سیند پرېږي تیارې وربځي، تیارې یوه د بلي د پاسه، هومره تیاره او داسي تک تور محیط او ماحول چي حتی که خپل لاس راوباسي نه ئې شي لیدلی، یعني هغه د کفر په وجه په داسي یوه تیاره محیط کي واقع دئ چي حتی خپل ځان هم نشي پېژندلی، څه دا چي خپل ماحول او محیط درک کړی شي، لکه چي فرمايي:

¾ïï¶qù `Ë ÓöqB ¾ïï¶qù `Ë ÓöqB ç9 ±ó ÓÛ 9 92 'Î ,M»J¬Ÿ. ‑&

$g1•ƒ Ô3ƒ Ó9 ¼ç‰ƒ l •z ‑ ‑Ì Ç̀ è/ ‑ öù $kŸ Õè/ M»J‑Ë Ò $tž

ÇÍÈ Aqè Ë ¼ç9 $Jù #Yqç¼ç9 ª ! $©è ø Ó9 `Br النور: ۴۰

او لکه په ژور بحر کي هغه تیارې چي یوه د بلي له پاسه څپو پوښلی وي، او له پاسه ئې وربځي، تیارې ځیني د ځینو نورو پرسر، که خپل لاس راوباسي نه ئې شي لیدی، او چاته چي الله کومه رڼا نه وي ورکړې نو هیڅ رڼا به ئې په برخه نشي.

قرآن له پیغمبرانو علیهم السلام او د دوی له رسالت او لارښوونو نه

منکر کافران له مړو سره تشبيه کوي او فرمايي:

† Î ¾ïhÎ ÓÅô/ #Ÿqè ¼çµ9 $Ÿùè_r pçŸ•šôm'ù $ygèŠB b%. `Br&

`ÎãŠ• Ï°‹. $kJB 8 f$ß2 § û Ï Ì»Jèà9$’Î ¼ãæÎB `J. Ä $Y9$

Ç ÈŠc qèJè/ {qç%. $B ûïÌÿ»3ù الانعام:۱۲۲

آيا هغه چي مړ وو، بيا مو راژوندی کړ او داسي رڼا مو ورپه برخه کړه چي په هغې سره په خلکو کي تگ کولی شي، هغه چا ته به ورته وي چي په داسي تيارو کي وي چي ترې وتونکی نه وي، کافرانو ته همداسي هغه څه ښايسته شوي چي دوی ئې کوي.

په دې مبارک آيت کي څو ډېري مهمي او اساسي خبري په ايجاز او اختصار سره شوې:

- کفر داسي دئ لکه مرگ او ايمان داسي دئ لکه ژوند، کافر د مړي په څېر دئ او مؤمن د ژوندي په څېر.
- څوک‌چي کافر وو او الله تعالی ايمان ورپه برخه کړ داسي دئ لکه چي مړ وو او الله تعالی راژوندی کړ.
- د الله تعالی لاښود کتاب داسي دئ لکه روڼ څراغ چي په تياره کي انسان ته لار ښيي.
- د دې روڼ څراغ په رڼا کي انسان کولی شي د خلکو په منځ کي د تلو لار ځان ته روښانه کړي، دوست او دښمن، صالح او طالح، مؤمن او منافق، ښه او بد وپېژني، لوړي او ژوري ووينې، خنډونه او گړنگونه ورته جوت

شي.

- بې ایمانه انسان په یوې کفري ټولنې کې هغه چا ته ورته دئ چې په پرېړو تیارو کې پروت وي او د وتلو ټولې لارې پرې بندې وي.
- دا تیاره په حقیقت کې د جهل، شرک او کفر هغه تیاره ده چې د ده پر زړه، دماغ او سترګو ئې سیوری غوړولی، د ده معیارونه ئې مختل کړي، د ده احساسات او مشاعر ئې ځپلي، خپل بدي کړني ئې ورته ښایسته کړې.

دا آیتونه موږ ته ښیي چې انسان پیغمبرانو ته اړ او محتاج دئ، الله جل شأنه د ده د اړتیا رفع کولو او د ده د لارښوونې او هدایت لپاره پیغمبران رالېږلي. پیغمبر موږ ته د داسې اسوې او قدوې حیثیت لري چې کتاب د هغه په شخصیت کې عیني تجسم موندلی، یوازې کتاب د انسان د لارښوونې لپاره کافي نه دئ، باید الهي کتاب د یوه چا په عملي شخصیت کې څرګند شي، ټول مفاهیم او احکام ئې د هغه په شخصیت کې مجسم شي، د انسان د لارښوونې لپاره یوازې دعوت کافي نه دئ بلکې د دعوت ترڅنګ داعي او معلم ته ضرورت شته، همدا وجه ده چې الله تعالی خپل کتاب د پیغمبر په لاس رالېږي.

پیغمبر علیه السلام په مکه مکرمه کې د دعوت په ابتدایي شپو ورځو کې، د دې په ځای چې رسالې او کتابونه ولیکي، شخصیتونه ئې جوړ کړل؛ ځکه چې د دعوت لپاره تر هر څه د مخه داسې داعي په کار دئ چې دا دعوت د هغه په شخصیت کې مجسم شي، کله چې رسول الله صلی‌الله علیه وسلم دغسې داعیان وروزل او د دعوت چلولو لپاره ئې اجتماع ته

وړاندي کړل، ګورئ چي خلک فوځ فوځ د ده خوا ته راتلل او په څنګ کي ئې ودريدل.

قرآن عظيم الشأن په دې اړه فرمايي:

©‰$$(qã_ öÏ b‰. `Jj pz¡ m ôqß9 é‰« $$Éq㍧‘ ’Î û Nä39 b‰. 6‰)9©

ÇËÊÈ #ZŽÏ. ©$$• .Ÿr •Åy$Pö‹ø9$ Œr الاحزاب: ۲۱

يقيناً چي تاسو ته د الله په استازي او پيغمبر کي نېکه بېلګه او اسوه ده. هغه چا ته چي الله او د آخرت ورځې ته اميد ساتي او الله زيات يادوي.

يعني څوک چي غواړي الله ته د هيلي درلودو په څرنګوالي وپوهېږي او هغه عملونه وپېژني چي په وجه ئې انسان د الله د مرستي، رعايت او عنايت طمعه او هيله کولی شي، نو دا دي له پيغمبر نه زده کړي، څوک چي غواړي وپوهېږي آخرت ته هيله او اميد درلودل يعني څه، او غواړي هغه عملونه وپېژني چي په آخرت کي به ګټه وررسوي او له دې لاري کولی شي د نېک آخرت طمعه ولري نو هغه دي آخرت ته د طمعي او هيلي څرنګوالی له پيغمبره زده کړي او څوک چي غواړي د الله د زيات ذکر په څرنګوالي پوه شي بايد په دې کي د پيغمبر متابعت وکړي، پيغمبر بايد د ده لپاره اسوه او قدوه وي او د هغه په شخصيت کي او د ده د اخلاقو او کړنو په رڼا کي د دې خبرو په حقيقت ځان پوه کړي، د ژوند په ټولو مسائلو کي بايد پيغمبر موږ ته بېلګه، اسوه او قدوه وي، الله ته د اميد واری په څرنګوالي کي، د آخرت په نسبت ايمان درلودلو او د اعمالو د

نتائجو په اړه آخرت ته طمعه او هیله ساتلو او د الله د زیات یادولو او ذکر په ځرنګوالي کي باید پیغمبر زموږ قدوه او اسوه وي.

همدا رنګه قرآن عظیم الشأن پیغمبر علیه السلام ته خطاب کوي او فرمایي:

’‹Î $ŠŠã#Šr ÇÏÎÈ #\•ƒÉ Rr #ŽÅ6ãr #%ûÎ»© 7 »Yù'™ó¡ $RÎ) óÉ<9$$kš‰'¯»ƒ

«! $ `ÏB MÇ b'Î ûüÏZÏB÷sßJø9$#ÎÅe±o0r ÇÏÎÈ #ZŽÏB %[` #ŽÅr ¾ÏmÏRøŒÎ*Î «! $

Ng3ŒÅ ‘Šr ûüÉ)Ïÿ»uZßJø9$#r ûïÍÏÿ»3ø9$#ÆìÏÜè? Ÿwr ÇÍÐÈ #ZŽÎ. Wxôù

ÇÍÑÈ WxŠÅ2 r «! $$Î/ 4". r «! $’?ã ö@ž2 q?r الاحزاب: ۴۵-۴۸

اې نبي! یقیناً چي ته مو شاهد، زیری ورکوونکی، انذار ورکوونکی، د الله په حکم د الله لوري ته بلونکی او لکه روڼ ځراغ لیږلی یې. او مؤمنانو ته دا زیری ورکړه چي ستر الهي فضل به ئې په برخه شي، او د کافرانو او منافقینو متابعت مه کوه، ځوروني ئې له پامه وغورځوه، او پر الله توکل وکړه، او الله د وکیل په توګه کافي دئ.

په دې آیتونو کي د پیغمبر علیه السلام ځو صفاتو ته اشاره شوې:

- نبي: هغه ځوک چي له حقایقو خبر او په خبرو پوه وي.
- رسول: هغه استازی چي له یوه پیغام او رسالت سره لیږل شوی.
- شاهد: هغه ځوک چي د یوه مطلب په حقانیت په خپل قول او عمل سره شهادت ورکوي او د نورو لپاره بیلګه او اسوه وي.

- مبشر: زېرى وركوونكى.
- نذير: له بدو پايلو او خطرناكو پېښو او عواقبو نه وېروونكى.
- داعياً الى الله: د الله په لوري بلونكى.
- سراجاً منيرا: روڼ او روښانه څراغ.

په دې مباركو آيتونو كې نه يوازې د پيغمبر عليه السلام ځانګړتياوې ښودل شوې بلكې د دعوت د بېلو بېلو مراحلو تسلسل ته هم اشاره شوې، په دې توګه:

- د پيغمبرانو هر دعوت له داسې خلكو پيل شوى چې لومړى ئې په خپله پوهه او بصيرت په برخه شوى، الله تعالى د وحې له لارې په حقايقو پوه كړې، بيا له الهي پېغام او رسالت سره د خلكو د هدايت او لارښوونې لپاره لېږل شوې، بيا همدغه پېغام او دعوت د دوى او د دوى د پلويانو په عملي شخصيت كې عيني تجسم مومي، له هر يوه نه د خپل دعوت د ټولو مفاهيمو لپاره ژوندى شاهد او بېلګه جوړ شوى، ګورئ چې دلته په دې صف كې يوازې پوهه او بصيرت كافي نه دئ، بلكې له پوهې وروسته ګڼ شمېر مراحل شته، پيغمبر عليه السلام فرمايي: د علم دوه ډولونه دي: يو ئې هغه چې يوازې په ژبه وي، داسې علم به د قيامت په ورځ د انسان په خلاف حجت ګرځي او بل ئې هغه نافع علم چې د عمل لارښود وي او انسان پرې عمل كوي.
- د پيغمبرانو عليهم السلام په لار تلونكي بايد د خپلې الهي تګلارې د دقيقې پېژندنې ترڅنګ د الهي پېغام حامل وي، دا پېغام او رسالت بايد د

دوی په عملي شخصیت کي داسي راڅرګند شي چي هر لیدونکی د دوی په کړنو کي د دې دعوت څرنګوالی او اغېز په خپلو سترګو وګوري. دا ځکه چي پیغمبر علیه السلام د شاهد او ګواه په توګه لېږل شوی، داسي چي د ده عمل د ده د دعوت او رسالت په حقانیت شهادت ورکوي او دا دعوت او عقیده د ده په عملي شخصیت کي په داسي توګه راڅرګندېږي چي هر لیدونکی د دې عقیدې په حقانیت متقاعد کړي.

- د پیغمبر بل مهم صفت دا دئ چي هغه د مبشر په توګه لېږل شوی، د مأیوسو او نا امیدو خلکو طرف ته تللی، هغوی ته ئې امیدواري ورکړې او له یاس او نا امیدۍ ئې ژغورلي، هغوی ته ئې د ایمان په لار کي د روښانه مستقبل او ځلاندي راتلونکې زېری ورکړی، د پیغمبرانو علیهم السلام په لار تلونکی هر دعوتګر باید تر ټولو د مخه مبشر وي، د یأس او نا امیدۍ مقابله به کوي، هغه دعوتګر چي په خپلي بریا باور نه لري، د خپل رب په رعایت، عنایت او مرستي ئې بشپړ باور نه وي، د خپل دعوت راتلونکې ته هیله من نه وي، مأیوس وي، خپل مخاطب ته د بریا، فتحي، غلبې او روښانه مستقبل زېری نشي ورکولی، هغه یو ناکام داعي دئ، دا ځکه چي له نبوت او رسالت نه وروسته د هر پیغمبر لومړی صفت مبشر دئ، هغه په خپله هیله من دئ، داسي چي تر سختو نه په سخت حالت کي نه مأیوسه کېږي او هغه خپل امت ته هم د روښانه راتلونکې او حتمي بریا او د فتحي زېری ور کوي او د مبشر په توګه د مأیوسو ولسونو طرف ته درومي.

- او هغه نذیر دئ، د ظلم مقابله کوي، د فساد، جهل او شرک مقابله کوي، خلک د فساد، شرک، جهل او ظلم له بدو پایلو وېروي، هغه د منکراتو او مفاسدو په وړاندي چوپ او بې اعتناء نه پاته کېږي، بلکي خلک وېروي، که له یوې خوا مؤمنانو ته د ایمان په خط کي د بري او غوره پایلي زېری ورکوي، له بلي خوا هغه چاته چي له دې لاري منحرف شي او مفسدینو او ظالمانو ته انذار ورکوي او د کفر، ظلم او فساد له بد عاقبت نه ئې وېروي.
- هغه یو دعوتگر دئ، په خپل قول او عمل سره، بلنه ئې د الله تعالی لوري ته وي، نه د ځان لوري ته، او نه د کوم دنیوي غرض او مقصد لپاره، داسي بلونکی او دعوتگر چي د خپل رب په اذن او حکم او د ده له سننو سره سم خلکو ته بلنه ورکوي، غواړي خلک د الله طرف ته لاړ شي، هغه ته ورنږدې شي، په الهي اخلاقو مزین او سمبال شي.
- هغه په انساني ټولني کي داسي دئ لکه په تیاره کي روڼ او روښانه څراغ، خپله سوزي خو نورو ته رڼا ورکوي، لکه شمع په خپل سر اور وړي چي د نورو ماحول او د پښو مخه روښانه کړي، د نورو لپاره سوزي، د نورو د هدایت او لارښووني لپاره ځان وقفوي، کله چي خلک په تیاره کي وي او روڼ مشعل ته اړوي نو دی د روڼ او روښانه څراغ په څېر دوی ته لار ښيي او له تیارو ئې باسي.

له دغو څرگندونو وروسته د پیغمبر د نورو دندو په اړه فرمایي:

ÇÏÈ #Zî. Wö ù « $`Ï Mç b'Î ûüZBs3ßÎÂr الاحزاب:۴۷

او مؤمنانو ته د دې خبري زېرى ورکړه چې د الله له لوري ئې ستر فضل په برخه دئ.

دوى بايد ډاډه وي چې الله تعالى به خپل ستر فضل ورپه برخه کړي، پر دښمنانو به فتحه، برلاسي او غلبه ورکړي او خپل تأييد به د دوى په حال شامل کړي.

بيا فرمايي:

« $’ ?ã @ž2 q?r ÑG1Œ& +Šr ûüÉÿ»Z3$ r ûïÍÿ»3$%ÆÜ ê Ÿr

ÇÍÑÈ WŠÅ2 r «! $Î 4". r الاحزاب:۴۸

د کافرانو او منافقانو اطاعت مه کوه، او اذيت ئې پرېږده، او په الله توکل وکړه چې الله د وکيل په توگه کافي دئ

يعني له کافرانو او منافقينو ځان لري ساته، پام چې په خپل ژوند کي د دوى کړنلاره غوره نکړې، هدف ته د رسېدو لپاره هغه تدابير غوره نه کړې چي کافران او منافقان ئې غوره کوي، د دوى د اذيت پروا مه کوه، ځان الله تعالى ته وسپاره چي هغه درته کافي دئ.

دا آيتونه موږ ته ښيي چي پيغمبرعليه السلام د خلکو لپاره داسي اسوه او قدوه ده چي بايد په هر څه کي په هغه پسي اقتدا وکړي.

قرآن د پيغمبرانو عليهم السلام له بعثت نه مخکي د خلکو حالت او د دوى له بعثت نه وروسته حالت داسي انځور کړى:

[illegible]

خلک ټول یو امت او ټولی وو، نو الله زېرى وركوونكي او انذار وركوونكي پېغمبران ولېږل او له دوى سره ئې حقيقي كتاب راولېږو ترڅو د خلكو ترمنځ په هغه څه كي پرېكړه وكړي چي دوى په كي اختلاف كړى وو او اختلاف خو له هغو پرته بل چا نه وو كړى چي كتاب وركړى شوى وو او دا هم په خپلو كي د كينې په وجه او وروسته له هغه چي ښكاره ښكاره نښي ورته راغلې، نو الله په خپل حكم سره هغه كسان په مختلف فيه شيانو كي هدايت كړل چي ايمان ئې راوړى وو او الله خو چي هرڅوک وغواړي د سمي لاري په لوري ئې هدايت كوي.

يعني خلک د پېغمبرانو له بعثت نه مخكي يو شاني له حق نه بې خبره، په اختلافاتو اخته، بې لاري او په ظلم، جهل او فساد كي غرق ول، الله تعالى د دوى د لارښووني لپاره داسي پېغمبران راولېږل چي بې لاري انسانان له خپل بد عاقبت نه ووېروي او ورته ووايي چي ستاسو د دې

اوسني فردي ژوند، اجتماعي او اقتصادي نظام، اخلاقي روابطو او د راکړي ورکړي طريقه بدي پاېلي لري، هم په دې دنيا کي او هم په بلي دنيا کي، خو که له دې لاس واخلئ، حق ته غاړه کېږدئ، په الله او آخرت ايمان راوړئ، د الله دين ته تسليم شئ، نو د دنيا او آخرت نېک بختي او سعادت به مو په برخه شي. پېغمبر هم بشير وي او هم نذير، د ده د دعوت وارثان به هم بشير او هم نذير وي، د بدانو او ظالمانو مخي ته به ودرېږي او د ظلم او فساد له بدو پايلو به ئې وېروي او مظلومانو ته به د حق لار ښيي او په سمه لار د تلو د نېکو پاېلو زېرى به ورکوي.

همداراز قرآن فرمايي:

x-ô &r `B#ä ôJù `ƒr ÉZãr ûïÎÅ;ã ŵj ûüî™ ö3$#@Å¨ç$Br

ÇÍÑÈ bqçR“t ÷d Ÿwr öNÍkŽn=tã ì$öqz Ÿxù الانعام: ۴۸

او موږ پيغمبران نه لېږو مگر زېرى ورکوونکي او وېروونکي، نو چا چي ايمان راوړ او (ځان ئې) اصلاح کړ، نو نه به څه وېره پرې وي او نه به غمجن شي.

دا مبارک آيت موږ ته ښيي چي:

- د پيغمبرانو عليهم السلام اساسي دندي دا دي چي نېکانو ته په دنيا او آخرت کي د ښې او روښانه راتلونکې زېرى ورکړي او بدان د خپلو گناهونو له بدو پايلو ووېروي، که پيغمبرانو يوازي نېکانو ته د جنت زېرى ورکولى، فضايل ئې بيانولى، په بدانو ئې غرض نه درلودى، دوى ئې د ظلم او فساد له بدو پايلو نه وېرولى، په دوى ئې نيوکي نه کولى، له ظلم او فساد

نه لاس اخیستو ته ئې نه رابللی، نو هیڅکله به د دوی له مخالفتونو سره نه مخامخ کېدل. د پیغمبرانو علیهم السلام د ورثه وو دنده هم دا ده چې بشیر او نذیر به وي، چا چې هغه کار وکړ او دا نه، ربښتیني وارث نه دئ، څوک چې د ظالمانو او بد کارانو له مخالفت سره مخامخ نه وو، د پیغمبرانو علیهم السلام په لار روان نه دئ.

- چا چې ایمان راوړ او (ځان ئې) اصلاح کړ، هغه ته نه له هیڅ څه نه وېره په کار ده او نه په هیڅ څه ویر، که د خطرناکو دښمنانو له مخالفتونو سره مخامخ شو وېره دي نه لري او که د الله تعالی په لار کې ئې څه له لاسه ورکړل ویر دي پرې نه کوي.

د پیغمبرانو په دعوت او پېغام کې هم اهداف ښودل شوي او هم اهدافو ته د رسېدلو لارې په ګوته شوي، لکه چې قرآن فرمایي:

[illegible]

الصف:۹ [illegible]

الله هغه ذات دئ چې خپل پیغمبر ئې له هدایت او حق دین سره ولېږلو چې په ټولو ادیانو ئې غالب کړي که څه هم مشرکان کرکه ولري.

ګورئ چې الله تعالی خپل پیغمبر ته هم حقیقي دین ښودلی او هم ئې تګلاره او د دې دین د پلي کولو او پر ټولو ادیانو د غالبولو لار ئې ورښودلې، یعني د پیغمبرانو علیهم السلام په پېغام کې هم اهداف ښودل شوي او هم تګلاره او خط مشي او اهدافو ته د رسېدلو لار، د پیغمبرانو په

دعوت کي دا دواړه قضيې توضيح شوي: هم ضوابط، اجتماعي نظام، قوانین، شریعت او احکام ښودل شوي او هم د دې ضوابطو، مقرراتو او اجتماعي نظام او د هغه د خاصو مناسباتو د پلي کولو طریقې او لارې تشریح شوې.

په پیغمبرانو د ایمان غوښتني

پر پیغمبرانو د ایمان مهمي او اساسي غوښتني دا دي:

توقیر او تعظیم:

پر پیغمبرانو د ایمان لومړۍ غوښتنه دا ده چي مؤمن انسان به د دوی توقیر او تعظیم کوي، هومره تعظیم او توقیر چي له الله تعالی رالاندي تر بل هر چا زیات وي او په دې کي هیڅوک له دوی سره برابر نکړی شي. قرآن عظیم الشأن په دې اړه صحابه وو ته حکم کوي چي پام کوئ کله چي د پیغمبر سره په مجلس کي ناست یاست داسي نه چي ستاسو غږ تر پیغمبر اوچت شي، لکه چي فرمایي:

Ÿwr ÖÉ9$ÏNö¹ -öù Nå?qô & (pãùö Ÿw (qã#ä ûïïÇ$$%š»7

NåèJã Ý7tB b Ù è?Ï Nà6 Âè/ ìô f . Éö)# ¼çl ÿrãgB

ÇÈ brâêã? Ÿw öΝçFΡr الحجرات: ۲

اې د ایمان خاوندانو! خپل غږونه د پیغمبر تر غږ مه اوچتوئ او هغه ته په جگ غږ سره خبره مه کوئ، هغسي لکه چي ستاسو ځیني نورو ته غږ

کوئ، داسي نه چي عملونه مو حبط شي حال دا چي نه پوهېږئ.

په دې مبارک آیت کي که له یوې خوا صحابه وو ته ویل شوي چي له پیغمبر علیه السلام سره په مجلس کي به د دې خیال ساتئ چي غږ مو د ده تر غږ لوړ او جگ نشي، په لوړ غږ به له هغه سره خبري نه کوئ، له لري به هغه ته په لوړ غږ نعرې نه وهئ، دا د ایمان منافي حرکات دي، په دې سره د انسان ایمان او نېک عملونه ضایع کېدی شي، که صحابه په دې مکلف وو چي د پیغمبر علیه السلام د حضور آداب به مراعاتوي، موږ په دې مکلف یو چي کله د رسول الله صلی الله علیه وسلم احادیث اورو باید ساکت او چوپ وو او په غور او دقت سره ئې واورو، د هغه د نوم په اورېدو سره باید درود پرې ووایو، د پیغمبر علیه السلام د هري وینا په وړاندي خپله رأیه لري وغورځوو. د همدې آیت په استناد حتی علماء، مفسرین او محدثین وایي چي دا له دیني اخلاقو څخه دئ چي مسلمانان به له خپلو مشرانو سره په معامله کي د دې خبري مراعات کوي چي غږ ئې د دوی تر غږ لوړ نشي، شاگرد به له خپل استاد سره، د ډلي مجاهد به له خپل سرخېل سره او ټول مسلمانان به د خپلي ټولني او اجتماع له مشرانو سره همدغه اخلاقي چلند مراعاتوي.

له بلي خوا فرمایي چي پام کوئ ستاسو غږ د پیغمبر علیه السلام تر غږ اوچت نشي، که نه ستاسو عملونه به حبط شي، په داسي حال کي چي نه به پوهېږئ، یعني په دې کار سره د انسان عملونه حبط او هدر کېږي، د پیغمبر توقیر، احترام او تعظیم هومره اهمیت لري چي د عدم مراعات په

نتیجه کي ئې د انسان عملونه حبط کېږي. چا چي پر پیغمبرانو علیهم السلام استهزاء کړې، الله جل شأنه په شدید عذاب اخته کړي، لکه چي قرآن فرمايي:

bãÕ { & Šè(rãy. ûïï%$ä MøB'ù 7îû% `Ï @ÎSâ — ìqß™$Î/)9r

ÇÌÈ É>$)Ïã b%Ÿ2 # øŠ3ù الرعد:۳۲

او یقیناً چي تر تا مخکي پیغمبرانو باندي استهزاء شوې، نو موږ هغو کسانو ته چي کافران شوي وو مهلت ورکړ، بیا مو ونیول، نو وګوره چي دا څنګه عذاب وو.

چا چي پر پیغمبرانو استهزاء کړې، الله جل شأنه مؤاخذه کړي او خپل عذاب ئې پرې نازل کړی. نو وګوره چي دا عقاب او نیونه څنګه وه؟ وګوره چا چي پر مخکنیو پیغمبرانو استهزاء او تمسخر کړی او د هغوی احترام او توقیر ئې نه دی ساتلی، پایله ئې څنګه وه، الله تعالی څنګه تعذیب کړل.

همدا راز فرمايي:

Oß#B (rãï, ™ šú ïï%$Î -$sù 7îû% `Ï @ÎSâ — ìqß™$Î/)9r

ÇÊÈ brâÏöó„ ¾ïÎ (qçR%Ÿ2 $B الانعام:۱۰

او یقیناً تر تا نه په مخکنیو پیغمبرانو استهزاء شوې، نو پر هغو چي ملنډي به ئې پرې وهلې، همغه څه واقع شول چي استهزاء ئې پرې کوله.

یعني د پیغمبرانو علیهم السلام کومي خبري چي دوی د ملنډو وړ

ګڼلې او ملنډې ئې پرې وهلې، همغه رښتیا شوې، دوی نه د کمزورو او ضعیفو مؤمنانو بریا او د ځواکمنو کافرانو ماتې د منلو وړ خبره ګڼله او نه دا چې د الله تعالی عذاب به پر کافرانو نازلېږي، دواړه خبري رښتیا شوې.

یعني دوی د پیغمبرانو د دې خبرو په نسبت استهزاء کوله چې د خپلو بدو عملونو جزا به ګوري، او دا چې د کفر، ظلم، فساد او شرک په نتیجه کې به د الله جل شأنه عذاب په دوی نازلېږي، بالآخره همغه عذاب په دوی نازل شو په کوم چې دوی استهزاء کوله.

ژوره مینه:

په پیغمبرانو باندې د ایمان بله تقاضا دا ده چې انسان به له پیغمبر سره دومره مینه او محبت ساتي چې له الله جل شأنه رالاندې له هیچا او هیڅ څه سره دومره مینه ونه لري، لکه چې قرآن عظیم الشأن فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] التوبه:۲۴

(ورته) ووایه: که ستاسو پلرونه، ستاسو زامن، ستاسو ورونه، ستاسو

ښځې، ستاسو خپلوان، ستاسو هغه مالونه چې ذخيره کړي مو دي، هغه تجارت چې د بازار د سوړوالي او کساد نه ئې وېرېږئ او هغه بنګلې چې ورسره مينه ساتئ، (که دا ټول) تاسو ته له الله نه، د هغه له پيغمبر نه او د الله په لاره کې له جهاد نه غوره وي نو انتظار وکړئ چې الله خپله فيصله صادره کړي، او الله دا فاسق قوم نه هدايت کوي.

د دنيا هر هغه څه چې انسان ورسره مينه ساتي په دې آيت کې راخلاصه شوي، که تعلقات دي، که دوستان او خپلوان دي، که ښتمني، مال، دولت، تجارت او بنګلې دي، هر څه چې دي دا ټول يوې خوا ته او الله، د هغه پيغمبر او د الله په لاره کې جهاد بلې خوا ته، که د چا مينه او محبت له دغو سره وي او هغه ورته تر الله تعالى، د هغه تر پيغمبر او د الله تعالى په لار کې تر جهاد غوره وي، نو دا کسان فاسقان دي او د الهي هدايت دروازې د هغوی پرمخ تړل شوي دي، الله ئې نه هدايتوي او له الهی هدايت نه محروم دي.

دا د انسان دايمان د تللو لپاره ستر او حساس معيار او ملاک دئ، په دې سره هره لحظه انسان خپل ايمان سنجولی شي، هره لحظه د دې سوال راپيدا کېږي چې آيا ته ايمان ته ترجيح ورکوې، الله ته، د هغه پيغمبر ته، او د الله په لاره کې جهاد ته او که پلار، زامنو، ورونو، خپلوانو، ښځې، مال، تجارت او بنګلو ته ترجيح ورکوې؟ انسان هره شېبه د خپل ايمان په اړه د همدغه معيار او ملاک او تلې په اساس قضاوت کولی شي، د چا چې تر الله نه د دې شيانو سره محبت زيات وي، هغوی فاسقان دي، د الله له هدايت

نه محروم دي، د هغوی پرمخ د هدایت دروازې تړل شوې دي.

د دغه آیت په استناد پیغمبر علیه السلام فرمايي:

عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صلی الله علیه وسلم: لاَ يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ

ستاسو د يوه ايمان نه قبليږي تر څو چي زه ورته له خپل پلار، اولاد او تر ټولو خلکو محبوب نه وم.

کامل اطاعت:

په پيغمبرانو باندي د ايمان بله تقاضا دا ده چي د خپل فردي او اجتماعي ژوند په ټولو برخو کي به د پيغمبر اطاعت کوو، لکه چي قرآن عظيم الشأن فرمايي:

Ê} Nßg¯Rr& öqs9ur 4 «!$# ÈbøŒÎ*Î/ tí$sÜãÏ9 žwÎ) @Aqß™§‘ `ÏB $uZù=y™ö‘r& !$tBur

#Aqß™§9$# ãNßgs9 txÿøótGó™$#ur ©!$# (#rãxÿøótGó™$$sù x8râä!%y` öNßg|¡àÿRr& (#þqßJn=¤ß

ÇÏÍÈ $VJŠÏm§‘ $\/#§qs? ©!$# (#rß‰y`uqs9 النساء:۶۴

او هيڅ پيغمبر مو له دې پرته د بل څه لپاره نه دئ لېږلی چي د الله په حکم سره ئې اطاعت وشي او که دوی هغه وخت درته راغلي وی چي پر خپل ځان ئې ظلم کړی وو، بیا ئې له الله څخه مغفرت غوښتی وی او پيغمبر هم ورته بخښنه غوښتې وی، نو الله به ئې مهربان توبه منونکی موندلی وو.

په دې جامع آيت کي څو ډېري ستري لارښووني شوې:

- الله تعالى خپل پېغمبران د دې لپاره رالېږي چي اطاعت ئې وشي، په دوی پسي اقتداء وشي، لارښود او مقتداء وګنل شي، دوی يوازي پېغام راوړونکي نه دي، چي خلک به ئې فقط پېغام اوري او بيا به پخپله خوښه عمل کوي، نه، دوی د الهي پېغام عيني تجسم وګڼۍ، که غواړئ په دې پوه شئ چي الله تعالى څنګه انسان خوښوي، نو دا غوره او الله ته خوښ انسان د پېغمبر په څېره کي وګورئ، که غواړئ پوه شئ چي د الله په دين عمل کول څنګه وي، نو په دين د عمل کولو رښتينې بېلګه پېغمبر دئ.
- که کله کومه غلطي درنه وشوه، په کومي قضيې کي دي له پورتني اصل نه مخالفت وکړ او د پېغمبر اطاعت درنه پاته شو او د هغه په سنت دي عمل ونکړ، نو له الله تعالى بخښنه وغواړه، توبه وکړه. الله مهربان توبه منونکی دئ، توبه او توبه کوونکی خوښوي، نه يوازي دا چي توبه قبلوي او ګناه بخښي؛ بلکي پر توبه کوونکي مزيد مهرباني هم کوي.

يعني د پيغمبر د بعثت مقصد دا دئ چي انسان به په ټول ژوند کي او د ژوند په ټولو اړخونو، ابعادو او قضاياوو کي د پيغمبر اطاعت کوي، په هغه پسي به اقتدا کوي، هغه به د ځان لپاره اسوه او قدوه ګڼي او په ټول ژوند کي به د يوه مطيع بنده په توګه د پيغمبرانو په نقش قدم درومي.

دې مطلب ته په بل آيت کي داسي اشاره شوې:

Nûgä 7 »Yù'ö &$Jù 4 q? `Br ©$í $Û& 6)ù AqßS9$#Ëüã `B

ÇÑÈ $ãŠÿm النساء:۸۰

ځوک چي د پیغمبر اطاعت وکړي، په حقیقت کي ئې د الله اطاعت کړی او ځوک چي مخ واړوي نو ته مو پردوی ځارونکی نه یې لیږلی.

د پیغمبر اطاعت په حقیقت کي د الله تعالی اطاعت دئ او له ده نه مخالفت له الله تعالی نه مخالفت، ځکه پیغمبر هیڅ خبره له ځانه نه کوی، د هغه هره خبره وحي ده، د پیغمبر دنده دا ده چي د الله پیغام خلکو ته ورسوي، هغه د الله استازی دئ، نه د خلکو ځارندوی، له ده نه دا پوښتنه نه کیږي چي ولي ئې خلک له مخالفت نه منع نه کړی شو، دی په دې نه دئ مکلف شوی، مکلفیت ئې دا دئ چي خلکو ته د الله دین ورسوي.

که د قرآن په آیتونو کي لږ غور وکړئ نو دا به په صراحت سره ومومئ چي کوم پیغمبر کوم قوم ته تللی او هغوی ته ئې بلنه او دعوت ورکړی، قرآن د دوی دعوت په دغو دوو ټکیو کي خلاصه کوي:

ÇÑÈ Èqã«Ûr © $(qà)?$ الشعرا:۱۰۸

له الله ووېرېږئ او زما اطاعت وکړئ.

هر پیغمبر خپل قوم ته همدا دوه خبري کړې: له الله ووېرېږئ او زما اطاعت وکړئ.

د استهداء لپاره پیغمبر ته رجوع:

په پیغمبر باندي د ایمان بله تقاضا دا ده چي انسان به د استهداء،

لارښووني او هدايت لپاره د پيغمبرانو دعوت ته د وروستۍ او آخري مرجع په توګه رجوع کوي، د ژوندانه د هري پېښي او هري قضيې په اړه به د پيغمبر عليه السلام د ارشاداتو په رڼا کي پرېکړه کوي، مخکي له دې چي د کوم کار په ارتباط پرېکړه وکړي، د کوم اقدام اراده وکړي، د تګ لپاره کوم لوری او استقامت انتخاب کړي، بايد وګوري چي پيغمبر عليه السلام د هغه په اړه څه ويلي، کله چي د پيغمبر عليه السلام د ارشاداتو په رڼا کي ورته معلومه شوه چي صحيح لوری کوم دئ، په پوره ډاډ او اطمئنان سره به په همدغه لار درومي، نه به په خپله ښي او کيڼ لوري ته د تلو تکل کوي او نه به د بل چا وينا ته اعتناء کوي، له پيغمبر عليه السلام نه را لاندي به د بل چا اطاعت په هغه صورت کي کوي چي له هغه نه اطاعت د الله او د پيغمبر اطاعت وي، د هغه خبره د پيغمبر له خبري سره ورته وي، په هغې مبتني او مستنده وي، له هيچا نه به مستقل بالرأی اطاعت نه کوي، هيچا ته به د وروستۍ مرجع په توګه رجوع نه کوي، پيغمبر به آخرينه مرجع ګڼي، قرآن همدغسي فرمايي:

ÍÞFF$ ’Íré AqÏS9$ (qã«Û‰r ©!$ (qã«Û& (þÎB#ä ûïï%©!$ $kš‰»¯

ë¨ä bÎ Éqß™S9$ r « !$ ’<Î çrŠãã ßó« ’Î Läã“»Z? bÎù (óOä3ZÏB

ÇÎÈ x ƒÍrù? ß¡ômr ×öz 7Ï9ºŒ Ì ÅÆy$! Qöqu‹9$ r « !$ Î bqãZÏBsè

النساء: ۵۹

اې مؤمنانو! د الله اطاعت وکړئ او د پېغمبر او د خپلو چارواکو اطاعت

وکړئ، نو که په کوم څه کي مو په خپلو کي شخړه وکړه، نو الله او پېغمبر ته ئې راجع کړئ، که پر الله او د آخرت په ورځ ایمان لرئ، دا ډېر غوره دئ او د پایلي له لحاظه ډېر ښایسته.

په دې مبارک آیت کي مسلمانانو ته حکم شوی چي له حکامو او چارواکو سره د اختلاف په صورت کي به شخړه او منازعه الله تعالی او د هغه رسول ته، یعني د الله کتاب او د پیغمبر علیه السلام سنت ته راجع کوي، له دې حکم څخه دا حقیقت په ډاګه معلومېږي چي امیر په مشوره مکلف دئ، د اختلاف په صورت کې ده ته د وروستۍ پرېکړي حق نه دئ ورکړی شوی، وروستۍ فیصله به د قرآن او سنت له مخي کېږي او همدا پر الله او د آخرت پر ورځې د ایمان تقاضاء ګڼل شوې. یعني که د کومي مسئلې په اړه او د کومي قضیې په باب، ستاسو په منځ کي اختلاف راپیدا شو، نود اختلاف دحل وروستۍ مرجع به کتاب الله او سنت رسول الله ګڼئ، پیغمبر ته به رجوع کوئ، ستاسو د استهداء لپاره به وروستئ مرجع له الله تعالی وروسته پیغمبر وي.

(qà)?$r (qŞFR$i ç¥ã Ńä9kX $Br çrää ã, ù ÄqßS9$Ńä9?#ä $Br ...

ÇÐÈ É>$)Ïèø9$%ƒÏ‰©! ©!$b] ©!$ الحشر: ۷

پیغمبر چي تاسو ته څه درکړي هغه واخلئ او له څه ئې چي منع کړئ له هغه ډډه وکړئ او له الله ووېرېږئ. یقیناً چي الله شدید العقاب دی.

همدا راز قرآن فرمایي:

bqã3ƒ b& #•Bx& ÿãèqß™‘r ª! $ÓÓ% #Œ|) >pZBsB wr 9ÏBsßJÏ9 b%. $Br

W⊥Ê @|Ê ô‰)ù ¼ã&qß™‘r ©!$# ÆÈè÷ƒ `Br 3öNÏdÌBr& ô`B äο•uŽzø:$# ãNçlm;

ÇÌÏÈ $Y⁄•Î7B الاحزاب:۳۶

او مؤمن نارينه او با ايمانې ښځې ته نه ښايي چې کله الله او د هغه رسول د کوم کار فيصله وکړي بيا دي دوی ته په خپل کار کې څه اختيار وي.

يعني د کوم څه په اړه چې د الله تعالی په کتاب او د پيغمبر عليه السلام په سنت کې وضاحت شوی، دا به وروستۍ پرېکړه ګڼي، ځان ته به دا اختيار نه ورکوي چې بل څه ووايي او بله پرېکړه وکړي، بيا به چار او ناچار، له ځنډ او تأخير پرته مننه او اطاعت کوي.

حکميت:

په پيغمبرانو باندې د ايمان بله تقاضا دا ده چې انسان به د حکميت لپاره او د خپلو شخړو او منازعاتو د حل و فصل لپاره پيغمبر ته رجوع کوي، هغه به ستا په ټولو قضاياوو او شخړو کې حکم وي، ستا د اختلافاتو د حل و فصل وروستۍ مرجع به هغه څه وي چې پيغمبر راوړي، د هغه سنت، د هغه اسوه او هغه دين چې ده راوړی، لکه چې قرآن عظيم الشأن فرمايي:

§ê ô ğ • ÷ • f © $JŠï 8qßĴÅ s ã4 ® m šc qä ßs ãẅ 7Î ŕ r Ẍù

ÇÏÎÈ $VŠîó @ ‡qßk¡ ç Mǒ ỳ Ò % $ßË %[` • m bĥÅ ŷ ãR& þî ‡ (r ß ĝÅ ẅ

النساء:۶۵

نو نه، ستا په رب قسم چي تر هغه ئې ایمان نه دئ راوړی چي تا په خپلمنځیو شخړو کي حکم ونه گرځوي، بیا ستا د پرېکړي په اړه په خپلو زړونو کي تنگوالی ونه مومي او په بشپړه توگه تسلیم نه شي.

اې پیغمبره! ترڅو چي تا په خپلو شخړو کي حکم ونه نیسي او بیا ستا په پرېکړي راضي نه شي او په خپلو زړونو کي هیڅ حرج احساس نه کړي او عملاً انقیاد ونکړي، مؤمنان نشي بلل کېدی او د ایمان ادعا ئې نشي قبلیدی. له دې آیت نه په ډېر وضاحت سره معلومېږي چې د ایمان د قبلیدو لاندي شرایط دي:

- شخړې او منازعات شریعت ته محول کول.
- د اسلام په هري پرېکړي رضایت.
- او هر حکم ته ئې عملاً غاړه ایښودل.

یعني د حکمیت لپاره پیغمبر او د هغه سنت ته رجوع، په فیصلې ئې قناعت او رضایت او عملاً د هغه په وړاندي انقیاد او اطاعت، دا درې شرطونه به پوره کېږي بیا به الله جل شأنه د چا ایمان قبلوي، له دې پرته ئې د ایمان دعوی اعتبار نه لري.

هدف او تگلاره د پیغمبر په متابعت کي ټاکل:

په پیغمبرانو باندي د ایمان بله تقاضا دا ده چي موږ به د خپل فردي او اجتماعي ژوند په ټولو اړخونو کي، اهداف او اهدافو ته د رسېدلو تګلاره، د پیغمبر په دعوت او سنت کي لټوو، له خپلي خوا او په خپله خوښه به نه اهداف ټاکو او نه اهدافو ته د رسېدلو تګلاري او پالېسي، بلکي د دواړو په اړه به د پیغمبر علیه السلام سنت او لارښوونو ته رجوع کوو.

ځیني کسان داسي دي چي که اهداف له دین نه اخلي، نو هدف ته د رسېدو طریقه او تګلاره په خپله خوښه ټاکي، ګمان کوي چي په دې برخه کي انسان ته کاملاً آزادي ورکړل شوې او په څه قید او شرط ملزم او مکلف نه دئ، کولی شي په خپلو خاصو ظروفو او شرائطو کي څنګه چي ئې زړه غواړي عمل وکړي او د خپل تشخیص او درک په رڼا کي چي څه کول غواړي هغه وکړي او چي کومه تګلاره غوره ګڼي اختیار ئې کړي، هر څه کول ځان ته جائز ګڼي، حال دا چي مسلمان مکلف دئ د شرعي او نېکو اهدافو د لاسته راوړلو لپاره نېکي او شرعي وسیلې اختیار کړي، نه ناجائزې وسیلې او هر هغه څه چي د ده زړه ئې غواړي، قرآن فرمایي:

Èïüå$’ ?ã ¼çÿôâã Ét¢$Èïšr 3“ %þÿ ¼ãqß ‘ @™ ö ü ¼$qè

Ç͏È bqäÎô³ßJø9$# oÍì. ör ¼ïjä الصف:۹

الله هغه ذات دئ چي خپل پیغمبر ئې له هدایت او حق دین سره ولېږو، چي پر ټولو ادیانو ئې غالب کړي، که څه هم مشرکان کرکه ولري.

یعني د پیغمبر په لاس لېږل شوی لارښود حقیقي دین نه له نورو

اديانو سره د روغي جوړي لپاره راغلی او نه د دې لپاره چي دنيا له نورو اديانو سره ووېشي، چي په يوه برخه ئې دا دين حاکم وي او په نورو برخو کي نور اديان، د دې لپاره هم نه دئ راغلی چي د انسان ژوند له نورو اديانو سره ووېشي چي د ژوند په ځينو اړخونو دا دين حاکم وي او په نورو ابعادو کي ئې نور اديان، بلکي دا دين راغلی چي پر ټولو نورو اديانو غالب شي، که څه هم مشرک عناصر له دې نه کرکه ولري، مشرک عناصر يا هغه دي چي اديان سره خلطوي، څه برخه له يوه دين نه اخلي او څه له بل نه، اهداف په دين کي لټوي خو تگلاره په خپله خوښه او د خپل ذهن او تصور مطابق ټاکي، او يا هغه چي په الوهيت او ربوبيت کي له الله جل شانه سره بل څوک شريکوي، که څه هم دا مشرکين له دې نه کرکه لري چي د الله دين دي پر ټولو اديانو غالب شي، پر ټولي نړۍ او د ژوند پر ټولو برخو دي يوازي دا دين حاکم وي، خو د الله جل شأنه فيصله دا ده چي دا دين به په ټوله زمکه او په ټولو اديانو غالبوي. دې مطلب ته په بل ځای کي هم اشاره شوې:

’?ã ¼çĝâã Ēs ØšÈĩĬr 3“ ‰ĝØĤ ¼ãqß‘ Ÿ@™"ö ü” Ï‰$ qè

ÇĔÑÈ #‰‹ĝ© « $Î 4". r ¾ĳãÈĔ9$ الفتح:۲۸

الله هغه ذات دئ چي خپل پيغمبر ئې له هدايت او حق دين سره لېږلی چي پر ټولو اديانو ئې غالب کړي. او الله د شاهد په توگه کافي دئ.

يعني الله تعالی په دې خبري شهادت ورکوي چي د خپل پيغمبر په

لاس لېږلی دین ئې د غلبې او حاکمیت لپاره لېږلی، نه له نورو ادیانو سره د روغي جوړي لپاره.

د پیغمبرانو علیهم السلام د حقانیت د اثبات لپاره دا خبره کافي ده چې له آدم علیه السلام نه تر محمد علیه السلام پوري په زرگونو پیغمبران کله یو له بل سره نږدې او کله په ډېر سره لري، هم د زمانې له پلوه او هم د ټاټوبي او مبعث له پلوه، یو د نړۍ په یوه گوټ کي او بل ئې په بل گوټ کي، یو په یوې پېړۍ کي او بل ئې په بلې کي مبعوث شوی، ژبې ئې هم سره بېلې؛ خو د ټولو پیغام سره ورته، ټولو د ظالمانو مقابله کړې، مظلومان ئې خوا ته راغونډ شوي، د ټولني صالح وگړو د دوی ملگرتیا کړې او مفسدینو د دوی مخالفت ته ملا تړلې، ټولو خپلو خپلو مخاطبینو ته څو اساسي خبري کړې:

- د الله تعالی عبادت وکړئ چې له ده پرته بل معبود نشته.
- قیامت راتلونکی دئ، حساب و کتاب په مخکي لرئ، د خپلو کړو وړو سزا به حتماً گورئ.
- د پیغمبر اطاعت وکړئ چې الله تعالی ته او دنیوي او اخروي سعادت ته د رسېدو لار همدا ده.
- هر بد کار گناه ده، هر هغه څه دربانديې حرام دي چې تا ته یا بل ته تاوان رسوي.
- له گناه او حرام نه ځان وساتئ، پر خپل جائز حق قناعت وکړئ او د بل پر حق له تېري ډډه وکړئ.

د دوی د پیغام، تګلاري او شعارونو ورته والی ښيي چي د ټولو د الهام منبع او مرجع یوه ده، له دوی سره د ټولني د صالح وګړو ملګرتيا او د ظالمانو، مجرمینو، جنایتکارانو او مفسدینو دښمني او مخالفت ښيي چي د الله تعالی له لوري او د انسان د ژغورني لپاره لېږل شوي. د پیغمبرانو علیهم السلام په اړه له دې پرته بل څه ویل او بله عقیده درلودل؛ د انصاف، عدل او عقل خلاف او ظالمانه قضاوت او حکم دئ.

سُبْحَانَکَ اللّهُمّ وَبِحَمْدِکَ، أشهد أن لاَ إِلٰهَ إلاّ أنْتَ

أَسْتَغْفِرُکَ وَأَتُوبُ إِلَيْکَ

